

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 6422/20

ע"א 6423/20

לפני :

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ש' שוחט

המערערים בע"א 6422/20
והמשיבים בע"א 6423/20 :

1. הרב אלחנן בן-נון
2. הרב גואל אהרוני
3. הרב חננאל קטן
4. הרב אלי אלקסלסי
5. הרב חיים (ויקטור) מוראביה
6. יהודה פויסט
7. חיים סילברשטיין
8. גדי לוי
9. דוד מיר
10. הרב דני איזק
11. ג'רי זלצמן
12. שמואל שבתי ספירו
13. אליהו קטן

נ ג ד

המשיבים בע"א 6422/20
והמערערים בע"א 6423/20 :

1. שלמה צוויקלר
2. שמואל בקר
3. ד"ר שמחה הלר
4. מר ג'ף רוכווגר
5. מר אהרון כריש
6. מר איתן בן דוד
7. מר אליסף ורמן
8. מר דוד וינטר
9. מר גדעון דומינץ
10. מר גרשון סיימור
11. מר שלמה בן מנחם
12. מר שמעון יזרסקי
13. מר משה הר מלך

ערעורים על פסק דינו המשלים של בית המשפט המחוזי
בירושלים בתיק ה"פ 15-04-25362 מיום 6.7.2020 שניתן
על ידי כב' השופט אלכסנדר רון

בשם המערערים בע"א
6422/20 והמשיבים בע"א
6423/20 :

עו"ד אשר אקסלרד, עו"ד שני גוטמן-פרויליך

בשם המשיבים בע"א 6422/20
והמערערים בע"א 6423/20 : עו"ד ליאב אינס

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. זו הפעם השנייה שעניינה של עמותת "ישיבת בית אורות" (להלן: העמותה) מגיע לפתחו של בית משפט זה. מאחר שהעובדות הצריכות לעניין פורטו בהרחבה ב"סיכוב הראשון" במסגרת פסק דינו של בית משפט זה בע"א 9981/17 (להלן: הערעור הראשון) וכן בהחלטתו של השופט מ' מזוז מיום 12.1.2021 בבקשה לסעד זמני בערעור, לא נחזור על הדברים ונפנה את הקורא לעיין שם. בתמצית שבתמצית, ענייננו בסכסוך בין שתי קבוצות המתכתשות ביניהן על השליטה בעמותה. קבוצת המערערים בע"א 6422/20 והמשיבים בע"א 6423/20 (שייקראו להלן ולשם הנוחות: המערערים), מזוהה עם מייסדי העמותה ורב הישיבה, וקבוצת המשיבים בע"א 6422/20 והמערערים בע"א 6423/20 (שייקראו להלן ולשם הנוחות: המשיבים), כוללת חברי עמותה שהם גם חברי ועד העמותה ומי שהצטרפו לעמותה בשלבים מאוחרים יותר.

2. בפסק דינו של בית המשפט המחוזי מיום 6.11.2017, הוא פסק הדין ב"סיכוב הראשון", נקבע, בין היתר, כי אין להכיר בהצטרפותם של המשיבים 7-13 כחברי עמותה, וזאת בשל אי התייצבותם לדיון. על כך הוגש ערעור על ידי המשיבים דכאן, שהתקבל במוכן זה שהדיון לגביהם הוחזר אל בית משפט קמא. משום חשיבותם של הדברים, נביא את דבריה של השופטת ד' ברק-ארז בערעור הראשון כלשונם :

"המשיבים טענו במסגרת התובענה כנגד אופן צירופם לעמותה של ורמן והמערערים 6-11 (המשיבים 8-13 בהליך דכאן – י"ע) ואילו המערערים 1-4 העלו טענות סותרות. אני כמובן מכריעה בשלב זה בטענות אלו או בסיכוייהן להתקבל. ייתכן שאי-התייצבותם של ורמן והמערערים 6-11 עשויה להוות אינדיקציה לצורך ההכרעה בשאלת חברותם בעמותה, אך אני סבורה שמוצדק היה להכריע על בסיסה בלבד בטענות שהועלו במישור זה. כאמור, עסקינן בשלילת מעמד, ולו לכאורי, של חברות

בעמותה – מעמד שהוא ביטוי מובהק לחופש ההתאגדות. הזהירות, בהתאם, היא מתחייבת. אי-התייצבות של מי מחברי העמותה להליך מסוג זה – אינה מובילה מניה וביה למסקנה כי אין להכיר בחברותו בעמותה. זאת ועוד, הכרעתו של בית המשפט המחוזי בעניינם של ורמן והמערערים 11-6 אינה 'דורה בשלום' עם קביעות אחרות בפסק הדין. כך, למשל, הקביעה כי ורמן – אשר התקבל לעמותה בהחלטת הוועד מיום 3.1.2011 – אינו חבר בעמותה, סותרת לכאורה את ההכרה בחברותו של המערער 1, אשר התקבל לעמותה במסגרת אותה החלטה. בסיכומו של דבר, ניכר כי לא התקיים דיון ממצה בסוגיה זו ולדידי יש להחזירה אפוא לבירור נוסף בפני בית המשפט המחוזי. עם זאת, אזכיר כי במהלך הדיון בערעור הודיע בא-כוחם של המערערים כי ורמן אינו מעוניין להוסיף ולנהל את ההליך. אם כן, בנסיבות העניין ובהתחשב בשלב הדיוני שבו אנו מצויים, אני סבורה כי ככל שורמן יימנע מלהתייצב אף בהליך הבירור החוזר, ניתן יהיה להתייחס אליו כאל מי שהודיע על פרישתו מהעמותה, ובית המשפט המחוזי לא יצטרך לשוב ולהידרש לעניינו. באי-כוח המערערים יודאו כי פסק דין זה יומצא לורמן, אשר כשלעצמו רשאי כמובן לפעול כראות עיניו" (הדגשות הוספו – י"ע).

3. התיק חזר אפוא לשולחנו של בית משפט קמא, שבפסק דינו מיום 6.7.2020 (להלן: פסק הדין המשלים), הפך את החלטתו והכיר במשיבים 8-12 כחברי העמותה.

על כך נסבים שני הערעורים שלפנינו. המערערים מלינים בערעורם על כך שבית המשפט הכיר במשיבים 8-12 כחברים בעמותה, ואילו המשיבים מלינים על כך שבית המשפט לא הכיר גם במשיב 13 (להלן: הר מלך) כחבר עמותה.

4. אקדים ואומר כי גם אם נותיר את פסק דינו המשלים של בית המשפט קמא על כנו, הרי שלכאורה ידם של המערערים על העליונה ב"קרב השליטה" על האסיפה הכללית בעמותה. אין חולק כי עשרה מבין המערערים הם חברי העמותה: המערערים 1-9 והמערער 11. אין חולק כי המשיבים 1-4 הם חברי העמותה, סך הכל ארבעה חברים. אם נלך בעקבות פסק דינו של בית המשפט קמא, ונוסיף לקבוצת המשיבים גם את המשיבים 8-12, הרי שמספרם יגיע לתשעה בלבד (מאחר שאין חולק כי המשיבים 5-7 פרשו מהעמותה). מכאן ערעורם של המשיבים על כך שבית המשפט לא הכיר גם בחברותו של המשיב 13, שאם תוכר גם חברותו, הרי ש"ייוצר תיקו" בין שני המחנות.

5. לאחר שעיינתי בחומר הרב שהניחו הצדדים על שולחננו, ולאחר ששמעתי את טיעוניהם, אומר כי מצאתי שיש לקבל את ערעור המערערים, ולדחות את ערעור המשיבים. אנמק להלן בקצרה את מסקנתי.

6. חברותם של המשיבים 8-13 אושרה בפרוטוקול קצר מיום 1.12.2014, החתום על ידי הוועד המנהל (המשיבים 1-3). באותה עת, הסכסוך בין שתי הקבוצות היה כבר בעיצומו, ואיני מקבל את הטענה המיתממת של המשיבים, שלפיה עד למשלוח המכתב מיום 4.12.2014 או עד לקבלת המכתב מיום 15.12.2014, לא "פרץ" עדיין סכסוך בין הצדדים. ברי כי בשל הסכסוך בין הצדדים, הזדרזו המשיבים 1-3 לצרף חברים חדשים לעמותה, והצירוף נעשה בתוך יום. וכפי שציין בית המשפט קמא בפסק דינו המשלים: "על פני הדברים, המהלך אותו הוביל המשיב 1 לצירוף חברי עמותה כלבבו על רקע הסכסוך שהלך והתפתח, לא קרה באקראי וסמיכות המועדים למשבר הגדול מדברת בעד עצמה. יש בטענתו זו של ב"כ המשיבים מן ההיתממות, ויש לדחותה".

7. בית המשפט קמא, בהליך הראשון, נתן משקל לכך שהמצטרפים החדשים (המשיבים 8-13) וכן מר ורמן (המשיב 7) לא טרחו להתייצב לדיון. כפי שמצוטט לעיל, נקבע בערעור הראשון, שייתכן כי באי התייצבותם יש אינדיקציה לאי חברותם בעמותה, ולכן הוחזר התיק לבית המשפט קמא "לבירור נוסף" על מנת לקיים "דיון ממצה" בסוגיה.

מאחר שהמשיבים 8-13 לא התייצבו לדיון ואף לא הגישו בשעתו תצהירים מטעמם, ניתן היה לסבור כי "בסיבוב השני", המשיבים יצאו מגדרם על מנת להוכיח כי חתמו, ובפני מי חתמו, במודע ובהסכמה מדעת, על בקשות ההצטרפות לעמותה, ושמא אף יבהירו, בתצהיריהם או בעדותם, את הקשר שלהם לעמותה, ואת הסיבה שבגינה נענו לפנייה להצטרף כחברים בעמותה (ואיני מביע עמדה אם יש בכלל חשיבות לקשר של המצטרפים לעמותה ולסיבת הצטרפותם, וראו באופן כללי לגבי הצטרפות חברים לעמותה – ע"א 1155/20 עיני נ' שאול (7.12.2021) (להלן: עניין עיני)).

8. אך לא כך נעשה על ידי המשיבים, וגם ב"סיבוב השני" בפני בית המשפט קמא, לא הובאו על ידיהם כל ראיות נוספות או תצהירים נוספים, וכפי שציין בית המשפט קמא בפסק דינו המשלים, "גם מצד ב"כ הצדדים לא נטען בכיוון זה (של השלמת הבירור הראיתי – י"ע)". הדיון ופסק דינו המשלים של בית המשפט קמא, ניתנו אפוא על סמך הראיות שהיו לפניו ב"סיבוב הראשון", ובית המשפט ציין כי הוא מגיע למסקנתו "גם אם לא בלי התלבטויות, וגם אם אין תמונת המצב חד משמעית ונטולת ספקות". לדידי,

לא סגי בהתייצבותם של המשיבים 10, 12 ו-13 בבית המשפט (המשיבים 8-9 נמנעו גם הפעם מהתייצבות), והספקות היו צריכים לפעול לחובתם של המשיבים, שהנטל להוכיח את כשרות ההצטרפות לעמותה רובץ לפתחם, בשל שלושה נימוקים מצטברים: ראשית, כמי שביקשו לשנות את מצב הדברים בעמותה, וידוע הכלל "כָּל הַמְשָׁנָה, יָדוּ עַל הַתְּתוּנָה" (משנה, בבא מציעא ו, ב). שנית, מכוח הכלל שלפיו הדין הראייתי הולך אחר הדין המהותי, ועל בעל דין להוכיח טענה המקדמת את עניינו (וראו, לדוגמה, ע"א 4667/08 שלום הר עוז נ' סערת תוכנה בע"מ, בפסקה 22 והאסמכתאות שם (15.2.2011)). שלישית, מכוח פסק דינו של בית משפט זה בערעור הראשון, אשר הורה לקיים דיון נוסף ובירור ממצה בסוגיה, לאחר שקבע כי ייתכן שאי התייצבותם של המשיבים הנ"ל מהווה אינדיקציה לשאלת הצטרפותם לעמותה.

9. זאת ועוד. עיינתי בטופסי בקשות ההצטרפות, שנחתמו כולם באותו יום, ולא מצאתי בקשת הצטרפות של המשיב 11 (שלמה בן-מנחם). בהינתן הנטל שרובץ על המשיבים, אני מתקשה לקבל את ההסבר שדווקא הבקשה שנחתמה על ידי בן-מנחם אבדה. לכן, אפילו הייתי דוחה את הערעור ומכיר בקבלתם של המצטרפים החדשים האחרים כחברים בעמותה, לא הייתי מכיר בהצטרפותו של בן-מנחם, שגם ב"סיבוב השני" לא התייצב לדיון בבית המשפט.

10. האמור לעיל נכון ביתר שאת לגבי הר מלך, שאומנם התייצב לדיון, אך נסיבות חתימתו והחתמתו על טופס הבקשה להצטרפות, אינן נקיות מספקות. זאת, לא רק בשל העובדה שטופס הבקשה שעליו חתם אינו נושא תאריך, אלא גם ובעיקר לנוכח תמליל השיחה המוקלטת, שממנה עולה כי הר מלך לא היה מודע לכך שנרשם כחבר בעמותה: "אני לא מעורב בשום דבר, אם הוא רשם אותי בעמותה שאני לא, לא, אני לא עשיתי שום פעולה כזאת או אחרת בשביל להצטרף לעמותה בשבוע [...] אני לא יודע, אני לא עשיתי שום פעילות שקשורה לכניסה לוועד בשנה האחרונה, מה שאני, אני לא יודע מזה". המשיבים ביקשו לפרש את הדברים בדרך זו או אחרת, אך תמיהה היא, מדוע לא הוגש תצהיר של הר מלך עצמו, שבו הוא מסביר את הדברים שנאמרו בהקלטה.

11. סוף דבר, שדין ערעור המערערים בע"א 6422/20, ודין הערעור בע"א 6423/20 להידחות, כך שהתוצאה האופרטיבית היא כי אין להכיר בהצטרפותם של המשיבים 13-8 כחברי העמותה מכוח הפרוטוקול מיום 1.12.2014.

צו המניעה הזמני מיום 12.1.2021 – בטל.

אין בפסק דין זה כדי לקבוע מסמרות לגבי הצטרפות עתידית של חברים לעמותה
(וראו עניין עיני לעיל).

המשיבים בע"א 6422/20 יישאו בהוצאות המערערים בסך 10,000 ₪.

ניתן היום, כ"ט בשבט התשפ"ב (1.2022.31).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט